

Одинок і Місяць: роман

КУПИТИ

«Одинак і Місяць» - гостросюжетна пригода у жанрі наукової і соціальної фантастики. П'ятдесят років пройшло з того часу, як викликана безвідповідальними експериментами пандемія вразила людство, спустошивши континенти. Те, що залишилося, вдалося так-сяк стабілізувати під владою технологічних корпорацій, серед яких дві найбільші - «Орізонті» й «Біогенімо». Аж раптом нетривку сталість порушує нахабне вбивство одного з високих посадовців «Біогенімо». Вбивця - Умо Іллатан, молодий і вельми перспективний вчений-біолог - втік з місця злочину й мусить переховуватись в нетрях так званого «Нижнього світу». Але є нюанс: він гадки не має, чому зробив те, що зробив. Заради виживання й пошуку відповідей йому доводиться покладатися на зловісних істот-мутантів, «живих мерців», яких люди звикли вважати одними з винуватців пандемії. А вони розповідають дивні речі: все почалося, коли людство вирішило колонізувати Марс... Що сталося насправді - зараз і п'ятдесят років тому? Як і чим жити, коли тебе вирвано з життя? Чи затісно двом людствам на одній планеті? Знайдіть відповіді разом з героями роману Юлії Сиромолот «Одинак і Місяць».

A sci-fi illustration featuring a person in silhouette standing on a beach, looking up at a massive, glowing planet or moon that fills much of the sky. The sky is a mix of orange, yellow, and purple, suggesting a sunset or sunrise. In the background, there are dark, jagged silhouettes of buildings or structures. A small, dark object, possibly a drone or a satellite, is visible in the sky near the planet. The overall mood is mysterious and awe-inspiring.

Юлія
СИРОМОЛОТ

ОДИНАК І МІСЯЦЬ

Юлія
СИРОМОЛОТ

ОДИНАК І МІСЯЦЬ

Сиромолот Ю.
Одинак і Місяць : роман / Ю. Сиромолот. — Тернопіль : Видавництво Богдан, 2025. — 416 с.

ISBN 978-966-10-2394-8

© Ю. Сиромолот, 2025

© Видавництво Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2025

«Одинак і Місяць» — гостросюжетна пригода у жанрі наукової і соціальної фантастики.

П'ятдесят років пройшло з того часу, як викликана безвідповідальними експериментами пандемія вразила людство, спустошивши континенти. Те, що залишилося, вдалося так-сяк стабілізувати під владою технологічних корпорацій, серед яких дві найбільші — «Орізонті» й «Біогенімо». Аж раптом нетривку сталість порушує нахабне вбивство одного з високих посадовців «Біогенімо». Вбивця — Умо Іллатан, молодий і вельми перспективний вчений-біолог — втік з місця злочину й мусить переховуватись в нетрях так званого «Нижнього світу». Але є нюанс: він гадки не має, чому зробив те, що зробив. Заради виживання й пошуку відповідей йому доводиться покладатися на зловісних істот-мутантів, «живих мерців», яких люди звикли вважати одними з винуватців пандемії. А вони розповідають дивні речі: все почалося, коли людство вирішило колонізувати Марс...

Що сталося насправді — зараз і п'ятдесят років тому? Як і чим жити, коли тебе вирвано з життя? Чи затісно двом людствам на одній планеті? Знайдіть відповіді разом з героями роману Юлії Сиромолот «Одинак і Місяць».

Частина 1

Смерть — це ще не привід

1

Здавалося, це просто дружня вечеря. Жінка, витончена та молода на вигляд — світле волосся, елегантна сукня, низка сірих «диких» перлів, що пасують до її очей. І чоловік, як то кажуть, у розквіті сил, ставний, у вишукано-діловому вбранні, але без статусного браслета й без бейджа. Підігріте рисове вино, пізні фрукти, натуральний мед у кришталевих розетках. Щоправда, ніхто його не куштував.

— Отже, ви наполягаєте на тому, аби ми використали саме цю кандидатуру? — жінка пильно вдивлялася у свого гостя, але той був цілковито незворушний. Дивився собі на призахідні хмари над океаном. Насолоджувався sake.

— Атож.

— Даруйте, але ви певні, Рохарде? Я особисто — ні.

Співбесідник нарешті поглянув на неї, злегка здійнявши ліву брову.

— О леле, це вже майже непрофесійно. Ми ж наче не перший місяць співпрацюємо, навіть не перший рік? Який там коефіцієнт моїх даних у ваших рівняннях, Одіс?

— Доволі високий. Але дані — це одне, проте наразі ви фактично готові приєднатися до заколоту проти власної корпорації...

— А ви — до спроби перевернути усталений світовий лад. Вас не лякає наступна криза?

— Вам добре відомі наші мотиви, Рохарде.

— Так само ви можете вважати, що вам відомі мої. Бо вони збігаються з вашими.

— А як же корпоративна присяга?

— Я присягався бути вірним корпорації і працювати на добро людства. А зараз воно під загрозою деградації, вимирання, і корпоративний лад лише поглиблює проблеми.

— То ви революціонер!

— Я діловий аналітик, Одіс. А ви — головна фахівчиня відділу стратегічних розрахунків «Орізонті». Ви незгірш за мене вмієте складати рівняння і формули. Ви ж усе прорахували?

— Майже. Гадаю, треба ще раз прогнати той варіант, у якому ви нас зрадили, як годиться подвійному агенту, й розповіли корпоративній

розвідці «Біогенімо» про наші плани.

— Ну, можете, але я вам скажу, чим це скінчилося.

Вона дозволила собі ледь помітно округлити очі.

— То ви це вже зробили?

— Достеменно так, моя люба. І саме так, як ви спрогнозували, мені на позір не повірили. Але Іллатана я про всяк випадок привіз із собою. Так безпечніше для нього зараз.

— Тобто...

— Математика. Рівняння. Вірогідності. Це ж ваша царина. Ми з вами добряче постаралися, аби результати розрахунків моїх колег були не на користь карколомних планів зі залученням технологій, про які відомо з недостатньо надійних витоків, і з майбутнім першим замом Доні Гонелі як його потенційним вбивцею.

— Ви й про це доповіли... Сила ясна! Це ж один із екстремальних варіантів...

— Але й один із найефективніших. Сказав «а», кажи й «бе».

— Але ж він...

— Що?

— Ну, він же був вашим партнером... Невже ви настільки незворушний, Рохарде? І... він же нічого не знає?

Гіс Рохард на мить заплющив очі. На дуже коротку мить, але Одіс Вітен помітила це.

— Ми вже чотири роки як розійшлися, — майже лагідно мовив він. — Але я сподіваюся, що непогано підготував хлопця. Він точно здатен на більше, аніж покласти життя на винахід ще одного способу вирощування синтетичного м'яса. Авжеж, він нічого не знає, бо це умова ваших техніків — свідомість має бути «чистою»... Щодо незворушності... ну, його найближче майбутнє не сповите туманом. Він, імовірно, витримає втручання і не стане ідіотом. Також, скоріше за все, його не встигнуть знешкодити перш, ніж він зробить свою справу. А потім... потім усе буде добре.

— І ви вірите в ці розрахунки? А що, як мої коефіцієнти такі ж оманливі, як і ваші?

— Це навряд чи. Я ж працював і над тими, і над іншими. Але, Одіс, ви зволікаєте? Ваш... піддослідний чекає на вас.

— Це означає, що нам нема куди відступати, Гісе? Так? Що операція почалася?

— Так.

— Добре, — вона посміхнулася. — Адже й це прораховано, ви ж знаєте. Я тільки доповім матуа... Це займе кілька хвилин. А де ж... Іллатан?

— Тут, у флаєрі. Само собою, він непритомний. Я дав йому омністан.

— Добре, — повторила Одіс Вітен. Вони сиділи на балконі, і їй треба було повернутися до апартаментів, аби зробити захищений виклик. Оминаючи Гіса Рохарда, вона почула, як той промимрив кілька слів ніби сам до себе — і мимоволі здригнулася.

«Тобі не буде боляче, любий. Не буде боляче».

2

— Але як мені звідси потрапити нагору?

— Ніяк, — людина по той бік столу не мала прикмет: очі затуляли темні окуляри з боковинами, рот і підборіддя ховалися в респіраторі. Тому й голос був якийсь неживий. — У вас на руці свіжий розріз. Ваш чіп видалений. Ви не можете повернутися.

— Я не розумію, — доволі пошарпаний молодик (очі припухлі, на щоці подряпини, розбита губа), помацав рукав брудної куртки розміри на два більшої, ніж треба. — Рука... Я бачив, так... Але... Як це взагалі могло трапитися? Що зі мною?

— Та ну, питаєте таке, — відповів тип у респіраторі. — Звідки ж мені знати? У вас принаймні хоч голова на плечах, руки-ноги цілі. Ще день-два без проблем можете протриматись навіть на вулиці...

— Але... я не хочу... тобто, я просто не можу... Мені треба нагору! В мене робота... Та, зрештою... Взагалі все!

Тип за столом стенив плечима.

— То там, — він тицьнув у невисоку стелю рукою, затуляючи в чорну гумову рукавичку. — А тут Нижнє місто. І в нас притулок із обмеженими можливостями. Вісім годин перебування щонайбільше. Поверхневий огляд. Якщо живий — даємо якийсь одяг, коли з власним не пощастило. Це все. Взагалі, інструкція вимагає вас доправити до охоронної дільниці на ідентифікацію, бо ви, вочевидь, горішній. Але краще не треба.

— Ч-чому?

— У вас немає чіпа. Та ще забагалосся вам отих пригод, коли там нагорі всі на вухах стоять... На вас швиденько усіх собак повісять.

— Яких іще собак? — Молодик був геть розгублений.

Працівник притулку лише рукою махнув, мовляв, нема чого про це й балакати, натомість протягнув «підібранцеві» аркуш сірого шкарубкого паперу.

— Просто так горішні сюди не потрапляють. Підпис поставте унизу, тоді мені не доведеться примусово вас ідентифікувати через дільницю. Нема чого з ними мати справи зайвий раз.

— Підпис?

— Ім'я друкованими літерами. Онде грифель у склянці.

— Я ж не пам'ятаю...

— Та ви пишiть, — у невиразному голосі почулося щось на кшталт сміху. — Дуже не напружуйтесь, рука сама згадає... Ох уже ці горішні...

— Стривайте. Тут сказано, що я мав при собі телефон?

— Аякже.

Прибулець згори покvapливо обмацав одяг, всунув руку у внутрішню кишеню куртки.

— Я зателефоную...

— Потім зателефонуєте, ваш час уже майже вичерпаний. Якщо не вшиєтесь звідси за півтори хвилини, муситиму викликати охорону, а я ж вам уже пояснив...

Хлопець вхопив міцніше тоненьку сіро-чорну паличку, заплющив очі та виписав рядок знаків.

— Ну, от, бачите, — сказав службовець, не вдивляючись у запис. — Майже завжди спрацьовує.

Він піднявся, обійшов стола, відчинив перед хлопцем хиткі залізні двері.

І швиденько їх за ним зачинив, аж замок брязнув.

Ганку в «притулку з обмеженими можливостями» не було. «Підібранець» потоптався на вузькому майданчику, вдарив кулаком у грімке залізо, пошукав клямку — дарма. Зопалу ще раз вгатив у двері — боляче! Охнув, зісковзнув униз коротким іржавим прольотом східців і втрапив у калюжу. Ступив мимо, сів — точніше, впав на сходинку. Почувався вкрай кепсько. Дихати було важко, повітря Нижнього міста було ядуче, ніби просякнуте димом від пожежі... Чуже місце, вороже, небезпечне. Він мусить повернутися додому. Назад. Нагору. Підвів голову — погляд зупинився на трубогінній естакаді, вище була якась ще платформа, там — іще одна, яку ледве було вже видно крізь випари, а все, що ще вище, безнадійно ховалося в пiтьмі. Нижній світ. Не сон.

Але найгіршим було це дивовижне відчуття порожнечі в голові. Немовби там була така ж задушлива імла, що й навкруги. Він заплющив очі і знову побачив власноруч написані знаки імені. Умо

Іллатан. Це я. Так мене звуть. Окрім цього, всередині було лише неясне відчуття — пам'ять, не пам'ять — таке, лиш кінчик згадки про щось хороше, надійне. Про те, до чого вкрай треба повернутися.

А для цього, здається, треба зателефонувати.

Це начебто зрозуміло, ось же — телефон. З нього дзвонять. Але як, власне... Здається, треба прикласти пальця... Пристрій сіпнувся, наче живий. Умо втупився в екран, розуміючи — щось не так. Мають бути позначки, знайомий візерунок... Але над порожньою сторінкою лише світився цифровий годинник. Четверта тридцять ранку. Четверта тридцять? Вісім годин? Але що це за вісім годин? Що в них було? Звідки це все — подряпини, свіжий шрам на лівому плечі... Чому так тусить, чому ніє потилиця? Вкрали чіпа... Хто? Чому? Але залишили телефон...

Умо заплющив очі, тому що нечіткий спогад мерехтів... Це біле, так, біле, яскраве світло, відблиски... вода? Ні. Не вода, метал... Холодне, ясне, холод, лід, кришталь? Хруст...

Промайнуло та щезло, залишивши металевий присмак у роті. Якась дурня. Якась біда. Нема чого робити в Нижньому місті. Все, що треба, — там, нагорі. Там дім, там ліжко, там...

Знову перед очима майнуло, викликавши раптову нудоту, як від швидкого оберту: щось украй протилежне задущливій кам'яно-залізній імлі — теж імла, і теж волога, але жива... Зелена... Запах, різкий і свіжий... Ох, погано. Погані справи. Нудить, як же нудить.

Він тупо глипав, ковтаючи густу слину, як тремтить біля нуля індикатор сигналу.

Зателефонувати нагору. Туди. Там є люди. Інші. Не ті, хто викидають пораненого в Нижньому місті... І не ті, хто у глуху годину виганяє його за двері. Подзвонити — зробити виклик. Набрати номер. Добре, добре. Але що за номер? Номери... Вони є у списках, хто ж вчить номери напам'ять, коли є списки...

Він тицяв в екран, якісь віконця відкривалися, але порожні. Телефон був достеменно, як він сам — безпам'ятний, випатраний. Умо застогнав і піднявся. Сидіти на залізі було холодно, а його й без того вже тусило. Номер. Дуже дивно знати, що ти пам'ятав номер принаймні цей один, але не мати можливості його пригадати... Він поплентався ліворуч — туди, де в пітьмі слабко маячило жовтувате

світло, сподіваючись із якогось дива, що від світла стане легше. Але під тьмяним ліхтарем, у пасмах неприємного, ніби масного туману, легше йому не стало. Проте зметикував, що можна спробувати, як робив у притулку. Затримати подих, зупинити стрибки думок... І просто набрати номер. Десять цифр.

Телефон моргнув. Завібував... З'єднання... З'єднання... Тягуча тиша... нарешті — виклик, і одразу ж короткий схлип — відбій.

Чий це був номер?

Хто не хотів розмовляти з ним о п'ятій ранку — там, нагорі?

Телефон глухо гукнув.

Повідомлення.

Номер відправника невідомий, було написано на дисплеї.

«Нікому не дзвони, — було написано там іще. — Біжи. Мара Тірі Маунга, 15, цистерна».

Йому відповіли. Хтось відповів. Повідомлення блимнуло й зчезло. Натомість з'явився малюнок.

Шматок мапи, краще сказати — схема. Блакитні стрілки маршруту від місця, де він... Де він перебуває зараз? Мара Тірі Маунга, Гора мучеників. Сила ясна!

Отже, він мусить йти наодинці кудись у непроникній темряві Нижнього світу? Але, принаймні, є куди йти. Мабуть, той, кому він телефонував, про кого ледве міг щось пригадати... Надійний товариш? Як же його звуть? Яке ім'я було під тим номером? Гіс... Так. Точно. Так, мабуть, це Гіс чекатиме його там, нагорі, на Горі мучеників, ближче до неба!

Умо вдивлявся у мапу, в стрілочки, намагаючись співвіднести простір навкруги із зображенням. Спитати не мав у кого — невелика похмура вуличка була порожня, лише сновигали краєм поля зору якісь дрібні тіні — певно, щури. З людей він був тут сам один, затиснутий у невеликому просторі між бетоном і металевим плетивом. Угорі, під склепінням платформи, весь час тьмяно блимав відеоекран, щось на кшталт дошки оголошень. Іллатан туди не дивився, мав інший клопіт. Але наразі екран спалахнув червоним і білим.

«Алерт! — заволав безгучно. — Алерт! Розшук! Якщо ви бачили цю людину!»

І власне обличчя стрибнуло назустріч.

Умо відчув миттєву хвилю жару.

Що? Його таки розшукують! Слава силам!

«Не розмовляйте з ним! Негайно сповістіть найближчу охоронну ділянку! Алерт! небезпечний злочинець!»

ЗЛОЧИНЕЦЬ?

На екрані вже щось патякав диктор новин. Знизу пробігала текстова стрічка. «Нагле вбивство в ресторані «Каоко». Доні Гонелі, один... один із керівників компанії «Біогенімо»... під час корпоративної вечері... власним заступником Умо Іллатаном... Три постріли в голову зблизька... через загальну розгубленість... втік... досі не знайдено... Служба безпеки... Розшук... розшук».

Умо відчув, як слабнуть ноги. На екрані метушилися білі плями, червоні плями, чорні. «Каоко». Доні. Служба безпеки. Доні. Старий товстун Доні, з вічною посмішкою: «хе-хе-хе». Бах! Бах! Бах!

Ні.

Цього не може бути. За віщо? Хто? Я? Але як?

Три удари по пальцях, три поштовхи в зап'ясток. Грім, вереск. Металевий запах і присмак на язиці, липке на обличчі...

Умо здалося, що він потопає. Він не міг дихати, не міг, не...

Серце шаленіло. Задуха роздирала легені, в очах тьмяніло.

Він рвонувся — але ж це сон, сонний параліч, апное. Зараз прокинуся, і все буде...

Їдке, мов залізні ошурки, повітря наповнило легені. Умо зігнувся, заходячись кашлем, мало не до блювоти. Екран угорі майже згас, і знесилений Іллатан крізь власний хрипкий подих почув, як брязкає замок і скрегочуть петлі.

Либонь, працівник притулку з обмеженими можливостями відчиняв двері.

Умо не став чекати, поки його помітять під ліхтарем.

Усе ще кашляючи, він рвонував прожогом у темряву — в якусь арку, яка відводила далі в місто.

Униз.

Будильник пронизливо заторохтів, і докторка Лінзен «Лінза» Арондо запхала його під подушку. Шоста ранку. Пекельно рання година — у пеклі. Лінзен розплющила очі та втупилася поглядом у тіні, що невпинно рухалися стелею. Нижнє місто Лаланг не знало ясних світанків. Пил, дим сміттєспалювальних печей, від яких живилися всі його п'ять кварталів, випари очисних споруд — все це накопичувалося внизу, застрягало хмарами в конструкціях Середнього міста, а світлом і чистим повітрям насолоджувалися лише ті, кому пощастило жити у Верхньому...

Але думати про сонце було безглуздо. Це все минулося. Думки Лінзен наразі оберталися навколо трьох братів Грізлі: вони десь-таки знайшли і генератор, і напрямні лопаті для турбіни, отже, збиралися в черговий рейд по контрабанду. Чічі Грізлі сьогодні обіцяв прислати зв'язкового — забрати маршрутну карту. Він не мав довіри до мережі, все робив по-старому, з рук у руки, на твердому носії, як діди заповіли. Тому треба було вставати ранесенько.

Лінзен вилізла з-під ковдри, запхала ноги в гумові капці у вигляді жабок — Ута Моронго принесла, коли Лінзен відшукала її сина (дурне хлоп'я втекло від матінки, дісталось околиць, оженилося там на доньці фермера, тож тепер стару почвару Моронго трійко страшненьких дитинчат кличуть бабулею, всі щасливі, а скільки було галасу!). На що не кинь оком у домі, за що не візьмися — все притягли, кинули у вікно, наче навмання залишили біля сходів місцеві жителі — бо далеко не кожен наважувався постукати в сталевий люк. А платити ж якось треба, оскільки страшна Лінза знає, як прокласти маршрут для «сміттярів», як знайти загублену річ або людину, як вести подвійний облік, аби інспектор ніц не рознюхав, та ще багато чого...

От і всі мої справи нині, думала вона, і ця думка теж не була нова. Ще один день — без сенсу, без мети. З малесенькими штучними метами. Піднятися з ліжка. Пройти п'ятнадцять кроків до туалетного закутка. Справити вранішню потребу. Повернути крана. Вилити на себе точно відміряні десять літрів води. Десять літрів. Вода ця пахне болотом. На Марсі було б усього п'ять, і пахла б вона... Та не краще,

далебі, вона б пахла... Але то був би Марс. П'ять літрів — вся різниця. І ціна.

А тепер треба дійти до кухонного відсіку. Поки Чічі не привезе свіжу закваску, кожен ранок починається саме так. Сімдесят п'ять грамів телячого рубця. Сирого. Неймовірно гідкого, але без нього не можна їсти іншу їжу. Цю їхню кляту земну їжу. На Марсі ферменти були б таблетовані, думала Лінза, виймаючи з льодовні блакитну щербату тарілочку. Або принаймні чистий, сухий порошок із біореактора.

Знехотя гризучи рубець (неможливо звикнути ані до цього запаху, ані до смаку, якщо можна так це назвати), Лінзен сіла до столу — перевіряти маршрут. Мапи та зведення, погода й смог, тіньові заправки й вірогідні охоронні пости... Зараз це була не лише червона лінія на дисплеї, що повзла від точки А до точки Б: вона наче ясно бачила ці розбиті дороги, грузькі узбіччя, заболочені землі, тьмяне Сонце за межами П'яти кварталів, плями полів, руїни й залишки пожеж, пустку та безлюддя, й уявна вантажівка братів Грізлі відносила її через всю цю розруху далеко, далеко... Туди, де молода докторка Арондо день і ніч сиділа без сну, розраховуючи майбутнє для себе й інших, майбутнє нового людства...

Від цього майбутнього не залишилося нічого. І від того минулого теж.

Тільки теперішня мить. Тільки мить. Коротка і пуста. Як оця.

Як оця, в яку хтось відчайдушно гатив у двері. Навіть гірше — намагався відчинити люк. Треба так розуміти, що це й був зв'язковий від Чічі, і, мабуть, найтупіший хутірський селяк. Тому що всі місцеві добре знають, хто живе в Цистерні, і намагаються зайве не галасувати.

Маршрут досяг точки Б, Лінзен іще раз окинула оком таблиці — все правильно, мусять проїхати, — і скинула на картку. Зв'язковий без упину грюкав і стукав. Та зачекай, зараз побачиш, що й до чого...

Лінза потягла з тарілки шмат рубця, доволі довгий, аби звисав із рота, вийняла з-під столу важкий кисневий балон із маскою — і сам по собі знадобиться, та й по голові вгатити буде помічний, якщо там усе ж таки не зв'язковий, а який-небудь тутешній підліток, одурілий від «синявки»: мають останнім часом дурнувату моду якісь ініціації влаштовувати на кшталт «поглянь на Відьму!» — і глипнула наперед про всяк випадок у вічко. Дурнувата та штука, скло потьмяніло геть,

нічого не видно, треба буде й це в Чічі замовляти наново... Натиснула на педаль гідропідсилювача, і люк, скреготнувши, відчинився та впустив незнайомця.

Умо впав у темряву й збагнув, що це насправді кінець шляху. Дихати було нічим. У найпрямішому сенсі. Смог Нижнього світу був дуже їдкий, довелося відірвати підкладку від куртки та зробити щось на кшталт пов'язки на обличчя. Але тут, усередині, повітря, здається, майже не було. Як у барокамері, в «гірському» режимі. А те, що було, смерділо. Умо захрипів і впав долілиць. У грудях пекло, у вухах дзвеніло, в очах мерехтіло чорне й сіре.

Здається, він таки знепритомнів, але раптом дихати стало знову можна, можна, та ще й як! Гострий струмінь кисню обпik бронхи. Насолода. Щастя. Чиїсь дуже холодні руки — ні, руки не можуть бути такими холодними, це якісь мацаки... Шарпають, нишпорять по кишнях. «Бу-бу-бу, та опам'ятайся ж ти, дурню!» Жіночий голос. Сердитий жіночий голос, низький, хрипкуватий.

Умо розплющив очі.

І побачив чудовисько.

Достеменно, як у кіно: голий череп, сіра плямиста шкіра, гострі вилиці, синьо-чорні гнилі вуста, між яких вивалено смердючого мохнатого язика... Білі, наче плівкою затягнуті мертві очі з крапками зіниць...

Зомбі.

Миттєво сплили в пам'яті всі жахи, вивчені з дитинства, — люті тварюки, що ненавидять людей, носії інфекції, яка їх самих не вбиває, зомбі-лихоманка — майже неодмінна смерть, або... або перетворення на таку ж тварюку...

А тварюка між тим виплюнула язика в кістляву сіру долоню, відкинула кудись убік і простягла до Умо довгі сірі пальці.

Умо дуже хотів знову знепритомніти, але кисень немилосердно тримав його на поверхні буття.

— Годі вже, — мовило страховисько. — Віддай балон. Де тільки Чічі таких бере...

Умо щосили вчепився в дихальну маску й порачкував подалі від страхіття, вдягненого, наче на сміх, у абсолютно людську піжаму

в цяточку. На кістлявих ногах мертвої були капці. Пластмасові капці у вигляді жабок із роззявленими пащами.

— Бити й пиляти, от ти прудкий! — зомбиця притиснула його до стіни та не без зусиль все ж таки вирвала в Умо балон.

У голові в нього одразу ж знову запаморочилося. Жінка нагнулася, присіла навпочіпки — огидне обличчя було в Іллатана просто перед очима, й Умо чомусь помітив, що язик в неї був на місці, в роті, де й мав бути — тільки синій, наче в собаки.

— Ти зв'язковий? — прогарчала страшна баба. — Щось не схоже. То ти хто взагалі?

— Я... здається, я вбив людину, але нічого не пам'ятаю, геть нічого, а потім... мені сказали — Мара Тірі Маунга, п'ятнадцять, стукай в цистерну... Дайте дихнути, благаю...

Він знову мало не знепритомнів, і знову відчув блаженний ковток кисню.

— Сила ясна, той Грізлі геть здурів. То дітей набере до загону, потім розшукуй їх, то якихось убивць, — в обличчя Іллатану вдарив промінь світла, боляче яскравий, Умо аж зойкнув. Ну, так, світлобоязнь — перша ознака зомбі-лихоманки...

— Ет, та ти, схоже, обдовбався по самісінькі гланди... В тебе зіниці не сходяться. От лихо, як же ти повертатимешся?

— Я не можу. Мене не пустять назад... допоможіть...

— Ой, я ж допоможу, — зомбі міцно схопила «зв'язкового» за комір куртки. — Вставай, дурбецало! Ану! Давай!

Копняками змусила Умо встати.

— Куди ви мене... ой..

— Та куди ж тебе такого... В нужник, макітрою твоєю дурною в стільчак, поки не протверезишся... Як ти взагалі дочвалав сюди, я ж тобі маршруту такому нізащо не віддам, це вже... Це вже напевне, — і вона ногою відкинула шторку до якогось уже геть темного закутка.

— Не треба, — заволав Умо. — Ой, не тре...

— Ліііінзо! — раптом долинуло з вулиці. — Ліііінзоооо!

— Та що за грець... Дільничний. Якого ще нещастя йому треба? Так. Ти сиди отут, і ні пари з вуст, ясно?

— Ав-авжеж...

Жінка рішуче штовхнула його до люка, прикритого плетеною доріжкою. Отримавши чергового копняка, Умо скотився по коротеньких східцях і розпластався на чомусь твердому та слизькому. Здається, це була земля. Той ґрунт, на якому, власне, й стояло місто Лаланг — умовні сто метрів заввишки Нижнього, ще сто — Середнього, і башти Верхнього, що злітають у недосяжне чисте синє небо. А тут — під пальцями слизький бруд, і до башт тих не дотягнутися. Але принаймні дихати хоч якось можна. Як же це сталося? Хто це зробив, хто послав сюди, на безсумнівну загибель, адже це зомбі, а зомбі означає хворобу й люту смерть... Гадав, це дитячі казки, лякалка для дурників, а вони є. Неминуча смерть. За віщо?! Сила ясна, що взагалі це все означає... Над ним, у цистерні — це була насправді стара залізнична цистерна — глухо звучали голоси. Умо облишив спроби поєднати кінці з кінцями в цій суцільній маячні. Головне — більше нікуди йти не треба. Він скоцюрбився, сунув руки всередину, де тепліше. Втомився. Спати. Це не сон, і прокинутися не вдасться, але можна задрімати. Тимчасово сховатися, навіть від сме...

Хтось у суцільній темряві наштовхнувся на нього й зойкнув. Інтонація була безсумнівна. Це була людина, і вона вилаялася.

Іллатан зважив на краще не рухатися. Невидиме створіння провело по щоці, по плечу рукою — холодною та навіть на дотик неприємною. Незнайомець сопів. Мабуть, принохувався. Та ще й бурчав щось, вочевидь лайливе. Потім вчепився в Умову куртку й спробував відтягти його вбік. Хватка в нього була залізна, а от сили, здається, забракло. Раптом стало світліше, й одразу ж щось вельми тверде вдарило Умо під ребра. Прикидатися непритомним чи мертвим уже не було сенсу — Умо схопив нападника за найближчу кінцівку й рвонув. Створіння у відповідь знову штурхонуло Умо, й ось вони вже зчепилися не на жарт. Синюватий примарний промінь світла борсався поміж них, і Умо ніяк не міг роздивитися свого супротивника. Все ж йому вдалося скинути нападника з себе та притиснути його до мокрої землі. Тож він, відсапуючись, напружив зір.

Було б цього не робити. Навіть жінка-зомбі була не настільки страшною: велика голова на відносно малому тулубі, якісь незрозумілі відростки (мацаки?) над лобом, вирячені білі очиська, чорні плями на

вилицях і підборідді, майже непомітний плаский ніс — через це обличчя дуже скидалося на череп, та...

Та дуже гострі зуби. Ними зомбі якраз і вчепився Умові в руку. Іллатан заволав і миттєво отримав удар в обличчя. Зустрічний стусан наосліп... Аж тут люк прочинився.

— Асепо! Це ти?

— Я! — негайно озвався супротивник. — Тут якесь стерво в тебе, Лінзо, біля входу.

— Облиш його, дівчинко, це зв'язковий. Я зараз вийду.

— Та я сама його порішу, не переймайся.

Дівчинка? Дівчинка?!

— Не смій, клята дитино, кажу тобі! Це зв'язковий.

— Та він вмазаний геть, чи ти не бачиш?

— Бачу. Але облиш його, Асепо. — Лінза спустилася сходами і схопила дівча за шкірку.

— Вона мене вкусила, — прохрипів Умо.

— Не виздихнеш, не бійся, — озвалася Лінза.

— Ні, виздихне, виздихне!

— Асепо, нишкни!

Лінза вбралася у плямистий камуфляжний комбінезон, обличчя її повністю затуляв круглий шолом із дзеркальним візором і ліхтарем на чолі; тепер світла було вдосталь, тож Іллатан добре розгледів тую Асепу — щуплу, тонконогу (але взуту у важкі берці — то ось чим вона так боляче була по ребрах!) У неї справді була завелика голова. Маківку вінчала в'язана шапка з дредами та ліхтариком, з-під пошарпаної курточки стирчала мініспідничка ядучого рожевого кольору, а з-під неї — яскраво-зелені панчохи. Це люте зомбі-дитя шкірилося, кривлялося та сипало брудною лайкою.

— Вставай, мішковино, — мовила Лінза. — Оце вже ранок не склався... Доведеться вшиватися, Асепо. Там нагорі якась заваруха сталася, якусь шишку з корпорації пристрелили, а вбивця втік. До Нижнього міста. От дурбецало. Або ні, мусить бути страшенно хитрий. Дільничний приходив, їм розпорядження скинули ловити втікача, то він уклінно просив, аби я кілька днів пересиділа деінде, поки вони тут зачистку удаватимуть. А тут, бачиш, Чічі цього телепня по маршруту прислав, а він он, тільки баньки здатен витріщати. Розумієш, дівчинко,

наскільки вони нас бояться? Самі себе залякали... Та ти не бійся, дурнику. Не помреш, навіть не захворієш, бо ми не заразні.

— Помре, помре! Я його вкусила! Гнитиме живцем!

— Та не гнитиме. Твоя мікрофлора ним не харчується. Облиш його лякати, він і без того ледве живий, а нам його ще з міста вивести треба.

— Ой, мікрофлора! Я ж тобі тельбухів принесла.

— Ну, гаразд, візьмемо із собою, все одно затримуватися не варто.

Умо, хапаючись за якісь підпори, випростався, наскільки дозволяло підземелля. Він намагався пояснити, що це все через нього, що він і є убивця... Аж раптом второпав, що ці двоє збираються геть подалі з міста, себто подалі від охоронців корпорації, від розшуку.

— Ну? То ти як, хробаче? Йти можеш?

Іллатан кивнув.

— Куди йдемо? — спитала Асепи.

— До Рекадо, на старий завод.

— Ура, до Рунбе! — страхіття підстрибнуло та пройшлося колесом по калюжах. — Піду вперед, розвідаю путь.

— За мною, — мовила Лінза й ступила в темряву тунелів.

Умо почвалав услід.

Аж нарешті вони вибралися назовні, й Умо вперше побачив Нижній світ як він є — не в кіно. За межами міста сонце вже ледь видніло, затягнуте імлою, плівкою, як око зомбі. Щоправда, ані облич, ані очей супутниць Умо тепер не бачив: Лінзине затуляв шолом, а на Асепі були плетена маска та глибокі окуляри, на руках в обох — щільні рукавички.

— Буса не буде, попутку спіймай, — кинула Лінза. Асепи кивнула й побігла до шосе, що звивалося трохи далі стрічкою розбитого, з тріщинами й ямами, покриття. Ця стрічка тягнулася нізвідки й губилася ніде. Старша зомбиця обернулася до Умо й простягнула йому картку — таку, яку вставляють у планшет або до телефону.

— Ну, хробаче, до бази вже сам дочалапеш нівроку. Сподіваюся, ти в Чічі не затримаєшся. Не по тобі ця робота. Картку не загуби, дурнику.

— Ні.

— Що — «ні»?

— Вибачте, — сказав він просто в непроникний дзеркальний візор. — Я не зв'язковий. Це помилка якась, мене спрямували до вашої адреси. Але це я — той, кого шукають по місту. Я — той убивця, Умо Іллатан.

Він практично відчув, як білі очі міряють його поглядом від потилиці до п'ят.

— Ще раз — що?

— Я не зв'язковий. І мені сказали знайти саме вас.

— От халепа! — жінка рвучко підняла щиток. Умо, побачивши її обличчя у денному світлі, відчутно сіпнувся. Але Іллатан її геть не цікавив. Вона щось гарячково шукала по кишнях комбінезона. Витягла старий кнопковий телефон, набрала номер, притиснула слухавку до вуха.

— Чічі? Сучий ти сину... Чічі! От кляте барахло! — вона мало не кинула телефон у багно.

— Візьміть мого.

Зомбиця повагалася, але телефон взяла.

Підбігла Асепа.

— Онде вже їде, Лінзо, ходімо. О, а що це в тебе таке кльове, я хочу!

— Облиш!

— Це його. Так? Він тобі дав? Він що, геть дурний?

— Та помовч уже, клята дитино! Що? Чічі? То я, Лінза, не кидай слухавку, мій телефон виздих! Що? Ти в мене питаєш, де маршрут? А де твій зв'язковий, га? Де він? Та ні, уяви собі! Ні! Ні! І я теж! Добре, що картка зі мною, інше питання, як її тобі доправити... Ні, я не в цистерні! Я взагалі зараз валю з міста! Що? От срака!

Велика вантажівка зупинилася неподалік. Асепа потягла Лінзу за рукав.

— Стривайте. Дайте сюди.

«Це ж просто, як двічі по два», — бурчав, вставляючи картку в слот, розшукуючи останній номер і файл на картці, натискаючи «відправити».

— От і все.

— Розумник, — презирливо пирхнула Лінза. — Чічі не зможе дістати файл. Він на цьому не розуміється. Чи б я мала собі той клопіт зі зв'язковим.

— Нужда навчить. Ну, або пропав ваш файл.

Лінза знову оглянула його з ніг до голови. Стенула плечима. Опустила візор.

Вантажівка просигналила. Асепі засопіла, потягла Лінзу, наче справді сподівалася зрушити старшу жінку з місця.

— Ну, бувай, світляче.

Вони повернулися та пішли до вантажівки. Умо озирнувся і побачив стіни. Сірі, чорні бетонні стіни у плямах лишайника. Естакади, димарі, кістки та жили Лаланга. Душу міста, його дзеркальні очі він звідси бачити не міг.

Он воно як. Ну, прощай.

І рушив навздогін зомбі. Вони випередили його добряче, і до вантажівки Умо вскочив вже практично на ходу.

Зомбиця вмостилася поблизу від заднього борту справа. Вона не зрушила з місця, коли над бортом з'явилася голова «світляка». Умо прилаштувався собі навпроти Лінзи. Асепи не було видно — либонь, влізла далі всередину й там причаїлася. У затягнутому брезентом кузові вантажівки грюкали каністри, торохтіли порожні ящики. Умо й гадки не мав, куди вони їдуть, але головне — подалі від міста. Швидкість була невисока, та й дорога — самі ями. Час від часу він сторожко позирав на Лінзу, але з-під візора не долинали ані звуку.

Потроху думки стали знову звично снувати в голові: отже, зомбі. Отже, вони все ж існують не лише у брошурах відділу пропаганди. І навіть діти серед них є! А головне — люди їх якось толерують, он, якісь оборудки влаштовують спільні... Невже вони справді не несуть люту смерть? Та ну, варто лишень поглянути на те дівчисько... А головне — який зв'язок між мною та ними? Що це за жінка? Навіщо Гіс — якщо це взагалі був Гіс — послав мене до неї? Треба конче з ним зв'язатися. До речі, Гіс же мав бути на тому бенкеті. Якщо хтось може пояснити, що сталося та що робити, то це лише Гіс Рохард. Умо знову витяг телефон із кишені й укотре прочитав: «Нікому не дзвони. Біжи. Мара Тірі Маунга, 15, цистерна».

— Що, повідомлення згори отримав?

Умо сіпнувся, але опанував себе.

— То старе. Через нього я до тебе прийшов, — він і сам не помітив, що називає жінку на «ти». — От, бачиш? Я не брехав.

— До рук не давай.

— Чому?

— Не прийнято. Телефон штука дорога й конче потрібна. Чужим до рук не дають, в чужих насамперед відбирають. Після зброї, ясний пень, якщо вона є. Я через те й зрозуміла, що ти справді «світляк», з горішніх, коли ти мені свою машинку дав. Га, ти диви, точно — моя адресонька. Кому нагорі вона відома?

Умо стенив плечима.

— Не можу нічого сказати. Я дзвонив своєму... Ну, одному хлопцеві, якого добре знаю. Це був єдиний номер, який зміг пригадати. Решту як

вистерло. Він слухавку не взяв, але майже одразу хтось із невідомого номера надіслав мені повідомлення з оцією адресою. І навіть із мапою. Отже, та людина або знала, де я буду, або...

— Або відстежувала, де ти.

— Схоже на те.

— Круто. Отже, в тебе є невідомий благодійник. Ну, або знайомий шпигун, а ти сам когось підстрелив. Як же це сталося?

— Не знаю. В мене провал у пам'яті. Схоже, мене чимось отруїли.

— Еге ж. Зіниці в тебе зранку були ще ті... Але байдуже. Отже, ти вбивця.

Умо здригнувся.

— Так, я, схоже, вбив людину... але... Це все жахлива помилка! Я Умо Іллатан, учений. Біолог. Тобто, біоінформатик. Ну нащо б мені було вбивати Доні Гонелі? Я б за рік посів його місце. Він же був геть старий.

— Стривай, то небіжчик — Доні Гонелі? «Король генетиків»?

Умо кивнув.

— Та невже? Оце так-так! Святі клепачки, і розповісти нема кому, — вона в незрозумілому захваті ляснула кулаком по долоні.

— Хіба ти його знаєш?

Лінза засміялася.

— Аякже. Я працювала в його дослідній групі. Лінзен Арондо, доктор математики, вибач, не було часу представлятися. Знаєш, що ти фартовий хлопчик? — вона простягла ноги, відкинулася на ящиках зручніше. — Тепер я з тобою побалакаю, так. Так ти, значить, пустив в нінащо самого батечку Доні!

— Може, годі нагадувати? Що таке, зрештою? Що тобі з того?

— Мені? Ой, світляче, який же ти смішний. Та ну, ви всі смішні. Ти хоч знаєш, чим твій колишній начальник займався замолоду? До пандемії?

Умо скривився. Його знову почало трусити, наче в пропасниці, і погана слабкість забила дух. «Раптовий початок, — так було написано в санітарних брошурах «Зомбі-алерт», — лихоманка, біль у грудях, головний біль». Голова й справді боліла. Він раптом відчув задуху — наче розучився дихати. В очах потемніло, хапався за груди, вигнувся — і нарешті після кількох нескінченних секунд легені

наповнилися. Зір помутівся, бо очі запливли сльозами. Страшна баба навпроти знову засміялася.

— Ну, й видок у тебе... Що? Гадаєш, це лихоманка? — вона стишила голос при цих словах так, що він ледве її чув. — Дурнику! В тебе просто панічна атака. Ти ж наче розумна людина, а все віриш у казочки? Від марсіві не можна підчепити навіть нежить.

— Марсіві? Що... це означає?

— Я марсіві, — мовила жінка з гордістю. — Твій Доні спершу нас створив, а потім багатьох власноруч порішив.

Умо повільно випростався. В грудях усе ще відчувалася тиснява. У брезентовому тенті поруч було вічко з клапаном — підняв, але вітер просто в обличчя шпурнув їдкий дим із газогенератора. Іллатан закашлявся та знову повернувся до Лінзи.

— Він ніколи не згадував. «Марсіві» — стривай, це ж означає «люди Марса»? Що? Ти про проєкт «Марс в один кінець»?

Вона кивнула.

— Але це ж було чисте шахрайство. Навіть без пандемії ніхто б нікуди не полетів — корабля не було. Гроші розікрали, а волонтери практично всі загинули в пандемію — вони ж жили скупчено на проєктних майданчиках...

— То вам так сказали. Потім. Кораблі були. Два. Й колонія була життєздатна. Над проєктом працювали кмітливі люди, вони почали з правильного напрямку. З біології, тому що людині як такій на Марсі вижити неможливо. Доні якраз цим і займався.

— То ви... Генетично модифіковані люди?

— Саме так, світляче. Та ну, не криви губу.

— Але ж це технічно неможливо!

— Для вас сьогодні вже ні. Тоді це теж було не сказати, щоб аж так просто. Але Доні з командою змогли. Нас було майже п'ять тисяч волонтерів. З них на початок пандемії майже півтори тисячі перетворених. Це тобі, хлопче, не комар чхнув. Ні, оформлено все було як треба. Інформована згода, все таке. Але на широкий загальний деталі не розкривали, були лише невиразні чутки, мовляв, відпрацьовуються новітні технології підвищення витривалості організму. Волонтерів тримали на суворому карантині — тому що не можна принести до Марса земні бактерії, отже, нас ніхто не бачив, навіть журналісти. До

речі, ми всі справді померли для друзів і родичів. Спершу нас не стало в юридичному сенсі, бо ми ж замірялися летіти в один кінець. А потім медична кома на три місяці, контрольована смерть, тому що генетичне щеплення при тямі ніхто не може пережити. Як бачиш, усе вдалося. Все спрацювало. Нам треба набагато менше кисню, їжі, ми можемо без проблем витримати десятикратне опромінення порівняно з дозою, яку отримаємо за час перельоту. Очікувалося, що наше активне життя буде тривати до двохсот років. Мені загальним ліком сімдесят п'ять, але біологічно я майже не постаршала з того дня... Але як тільки ми з'явилися серед вас, виник і страх перед нами. Бо ми були дужчі, розумніші, витриваліші за вас. Цей страх не одразу усвідомили, тож була певна інерція. Потім додалися ще проблеми з фінансуванням проєкту, деякі технічні питання — і, врешті-решт, і сам проєкт, і нас ухвалили вважати помилкою. А помилку треба виправити. Кораблі — то техніка, їй завжди знайдеться якесь використання. А от тисяча з гаком представників нового людства... Це було, як то кажуть, знаєш... Непросте рішення.

Вона неприємно засміялася.

— Але який же зв'язок між вами та пандемією? У нас навіть діти знають, що то зомбі створили заразу і рознесли її. Але з Марсом вас не пов'язують. Кожному з людей відомо, що все почалося в біолабораторії на військовій базі Ендерс, там проводили експерименти з вірусом марбург. Дослідники захворіли, перетворилися на зом... еее... Ну, коротше, заражені мінялися до невпізнанності, ставали агресивними. Спалах якийсь час намагалися приховати, але потім хворих стало забагато, вони прагнули вийти з бази, розповсюджувати заразу... Тому довелося стріляти... Але хвороба все одно вирвалася й спустошила Землю.

Лінза мотнула головою.

— Напівправда, світляче, завжди працює ліпше за тотальну неправду. Нас справді ростили на військових базах, зокрема, в Ендерсі. У військових тоді була найкраща техніка... захист, безпека. Нас справді щепили лихоманкою марбург, але той варіант, із векторами для модифікації геному, був спеціально розроблений так, аби не міг вціліти за нормальних умов. Він працював лише при низькому рівні кисню,

в дуже вузькому проміжку рН крові. Тому нас і вводили в кому. А пандемію викликав звичайний марбург, вихідний.

— Звідки ж він узявся?

— Наші дослідники дійсно працювали в Ендерсі з вихідним вірусом, і це теж правда. Шукали способу зробити перехід менш складним і ризикованим. Перші смерті серед нас сталися якраз у лабораторії.

— Смерті — від суперхвороби?

— От ти дурний! Ні! Ми взагалі не хворіємо на людські інфекції, бо в нас змінилися сигнальні білки на поверхні клітин. Ваші патогени нас просто не впізнають... Ні. З цього місця починається неправда. Це було отруєння, схоже на нервово-паралітичний газ. Причому газ подали у внутрішню систему повітря — в ту, яка була в захисних костюмах. Ми жорстко дотримувалися правил безпеки, бо розуміли, що ми захищені, а люди — ні. А ми ж цілком залежали від доброї волі людей, від їхньої насаги завершити проєкт. Наші вчені, поки були при тямі, намагалися врятуватися... вийти зі зони... але це було неможливо. Двері замкнулися — так, ніби стався виток інфекції. У зовнішньому периметрі спрацювали турелі з вогнепальною зброєю. Дослідники конали в муках. Вони осліпли, задихалися, билися в корчах. Було пошкоджено кілька лабораторних боксів, через це — і через стрілянину в периметрі — вірус потрапив до загальної системи вентиляції... Так марбург опинився на волі.

— Тобто, жінко, ти хочеш сказати, що люди власними руками мало не винищили себе? Через якусь дурнувату ідею? Через страх перед іншими? Це було варто такого... такого пекла? Загибелі третини людства? Практично краху цивілізації?

— Та чи вам вперше таке робити? А страх... Ну, от у тебе яка була мимовільна реакція, коли ти мене побачив? Ще не забув, либонь? Отож-бо. Ми — чужі на біологічному рівні, це підсвідоме відчуття жаху. Цілий народ. Ціле плем'я розумних чужих. Марс ще або був би, або ні, а чужі вже тут. Правда, мушу сказати, що цього разу людство отримало по заслусі — за зухвалість і дурість, за прорахунки. Але найперше за нашу невинну кров. Ми були беззбройні та беззахисні: щеплені і нещеплені, і ті, хто в комі очікував на друге народження. Ну от, дослідників потруїли, тим, хто очікував скінчення переходу в Ендерсі, Доні власноруч, як стверджують, вимкнув живлення. Три

сотні душ сконали, не приходячи до тями — і це ще було милосердя! Решту перетворених теж намагалися знищити — зігнали в підвал, нібито через терористичну загрозу, і там намагалися задушити синильною кислотою, «циклоном Б», як щурів! На щастя, в нас не такий міцний зв'язок по ціаніду в гемоглобіні. Багатьом вдалося пробитися звідти по вентканалах, врятуватися... Потім ми ще мали бій з охороною... Епідемія, як не дивно, допомогла — через гостру хворобу й розгубленість людсьок частина марсіві все ж змогла дістатися захищеного місця... А ти питаєш, чого я так радію зі смерті того покидька Доні...

— Маячня якась, — промимрив Умо.

Все, що з ним трапилося за останні години, було незв'язане й безвихідне, як поганий сон, а до того ж іще постійна нестача чистого повітря, а ще — біль у руці, там, де його вкусила «абсолютно безпечна» дівчинка-зомбі. Але певний зв'язок усе ж таки був: мертвий Доні, спалах і важкі удари, натовп людей — ні, вже не людей, що метушилися в підвалі, чи то був не підвал — але теж склепіння, зала під склепінням, і знову обличчя Доні, його голова, що репнула, як повітряна кулька... З повним ротом слини Іллатан сіпнувся до заднього борту, і тут вантажівка нагло загальмувала.

Умо буквально вилетів через борт назовні, гепнувся в багно і його вивернуло майже насухо. Жовч, сліз. Але не кров. Слава всьому доброму, крові не було.

Водій виліз із кабіни, підійшов та вступився в пасажирів.

В затемнених скельцях його маски Іллатан бачив власне обличчя — аж занадто біле. «Світляк».

— Захитало, — він підвівся, втираючи рота.

— Застрягли, — повідомив водій. — Баба твоя з дитьом найвилазять, штовхатимемо.

Всі четверо штовхали автівку добрих десятих хвилин, поки не здолали невелике болото просто посеред дороги. Іллатан звернув увагу на те, як зомбі — тобто марсіві — пильнували, щоб жодної шпаринки не відкрилося ані в масках, ані в рукавичках. Водій теж мав затулене обличчя — окуляри, респіратор (йому б повного протигазу вдягти, думав Умо, враховуючи, як в нього там загазовано від двигуна), і так

само був у рукавичках. Випхали машину. Перш ніж їхати далі, розійшлися по кущах:

— Хлопці праворуч, баби з дітьми ліворуч, — і водій все вдивлявся, косив оком, зрештою, не витримав: — Ото недарма твоя баба тебе світляком кличе, чую, а ти справді щось бліденький — ти чи в підвалі сидів? Та й в дорогу вирядився, як світляк. Легені палиш, як завтра не жити, взутий як попало, рукавичок нема. Недолугий ти якийсь, як тільки вона з тобою живе?

— Вона й не живе, — похмуро відповів Умо. — Вона так... Сусіда вдова.

— Га-га-га, та ясно, за таким, як ти, знову вдова буде!

Іллатан нічого не сказав, поліз знову до кузова, але сидів тепер ближче до борта — про всяк випадок.

5

Доїхали аж ніяк не до Рекадо, а лише до Гвенекро, щоправда, Умо ніколи не чув раніше ані про те, ані про інше містечко. Водій висадив їх поряд із потворним бетонним укриттям на узбіччі — це звалося «зупинкою». Дощило. Потім здійнявся вітер, розігнав хмари. З'явилося тьмяне сонце, але калюжі від того не стали веселішими на вигляд. Звідкілясь із полів причалапала до зупинки літня жінка: зморшкувате обличчя, беззубі вуста, вологий грубезний одяг. В руках тримала в'язану сітку, з якої стирчали щурячі лапи та хвости. Сусідів по зупинці стара ніби й не помітила: втупилася в розбиту дорогу порожніми очима й стиха щось бубоніла. Умо прислухався:

— Та ні. Мабуть, сьодні буса не буде. Сьодні ж у нас шо? Недоїля? А по недоїлях не бува....

Тут вона глипнула на нього без жодної зацікавленості та знову зашамкала:

— Та нє, сьодні ж недоїля. Має бути.

Бус, одначе, не з'являвся, і стара знову завела:

— Ну, от єто ж недоїля... Таки, ма'ть, не буде буса. Хоча нє, ну недоїля ж. Має бути, — одначе із зупинки не йшла.

Умо кусав губи, заледве стримуючи гострий потяг піти світ за очі, аби рухатися, аби втекти від цього невпинного «сьодні ж недоїля...», аж раптом із глибин пам'яті сплигло дивне: прохолодна зала — він навіть назву пригадав, доджьо, мерехтить світло на завісках, пахне сосниною, і Гіс (обличчя його залишалося нерозрізнюваним) каже з посмішкою: «Тримай стійку. Тримаєш стійку — тримаєш цілий світ».

Тут і зараз це було, звісно, безглуздо, але що ще робити в такому безглуздому місці? Умо опустив руки долонями всередину, так, наче тримав щось велике й кругле, глибоко вдихнув і почав лічити японською. На третьому «рьоку» на обрії з'явився дрібний прищик, на «джу» стало видно дим, який рухався в їхній бік. Бус таки з'явився. Ну ж бо, недоїля.

Бабця, можна сказати, великої шкоди не зазнала — Асєпа вкрала лише одного щура з сітки й поцупила в неї з кишені свисток.

— Треба буде — в два пальці свисне, — огризнулася вона, коли Лінза зробила їй зауваження.

Свисток Асепи запхала вглиб курточки, а пацюком почала знічев'я дражнити Умо. Вони сиділи вже на іншій «зупинці», знову в чистому полі, геть всіяному давно всохлими стеблинами якихось рослин, схожих на жахливі квіти заввишки з дорослу людину. Буси їздили, схоже, як водієві заманеться, без розкладу, а якби й був, то в кого дізнаєшся? Тому замість Рекадо вони заїхали в якусь трикляту глушину, звідти пішки до цієї «зупинки», але звідси вже обов'язково мусили дістатися Рекадо. Якщо бус прийде. Звечоріло. Лінза сиділа мовчки, може, навіть куняла — не роздивишся за шоломом. Асепи нудилася. Присутність «поганого світляка», вочевидь, її вкрай дратувала. Умо тямив, що коли дівчині розповідали історію марсіви такою, якою її знала Лінза, то нічого, окрім лютої ненависті, він у неї не викликав. Але йому не кортіло відповідати разом за всі гріхи людства. Тому, коли Асепи вчергове сунула йому в обличчя тушку щура, намагаючись при цьому дряпнути його кігтем або зубом, Умо схопив тушку, потягнув, перехопив руку юнки й поклав її в землю простим больовим прийомом. Лінза було звелася, але Умо озвався:

— Спокійно. Я їй не нашкодив.

Асепи тихенько заскавучала.

— Не кусатися. Не штурхати мене. Не тицяти в мене... всілякими штуками. Звати мене на ймення, а ніяк не «світляче стерво». Затямила?

— Ууууууу!

— Ти мене зрозуміла, Асепи, дівча з марсіви?

Лінза полегшено зітхнула та знову вмостилася на залізній рамі від лави.

— Її повне ім'я Асептика.

Умо захлинувся, але прокашлявся і зберіг потрібний тон:

— То як, Асептика з марсіви? Чи ти мене зрозуміла?

Асепи завовтузилася, але хват був міцний. Вона навіть голову не могла здійняти, не заподіявши собі сильного болю в плечі та лікті.

— Як мене звуть?

— Ууууу... Умо, чи пак... Пусти! Пусти, кажу!

— І щур цей мій.

— С...сова клята, витрішкувата! Ай! Та хай уже, твій, твій, аби ти ним вдавився.

— Не дочекаєшся, — з цим Умо послабив хват, але очікував, що злюща Асептика може щось утнути.

Проте вона піднялася, струсила з себе сміття та пішла в куток. Сіла там і стала бавитися з ножом — устромляючи його між розчепіrenих пальців все швидше й швидше. «Нівроку, — подумав Умо. — Було б собі непогано так навчитися».

— Дивлюся, ти не такий уже кволий, — мовила Лінза, коли Іллатан примостився поруч. — Їжу онде здобув. Щоправда, забрав у дитини.

— Ну, я б сказав, що дитина дещо особлива... Але загалом маєш рацію. Треба ж із чогось починати.

— Ти доволі добре почав, скажу тобі. Силу вона поважає, напасти тепер — то подумає. Ти для неї виродок страшніший, ніж вона для тебе. Давай щура, я в свій наплічник покладу. Не бійся, потім віддам. Не в руках же тобі його тримати. А щодо того, що особлива, то так. Асепта справді особлива. Вона дитя любові.

— Тобто? А як іще?

— Ну, як... За планом. За схемою. Та ти чи мав жінку? Дітей?

— Я мав чоловіка. Дітей — ні, все якось думав — зарано, та й він не мав теж.

— Ясно.

— Що тобі «ясно»? Великий народ марсіви не схвалює одностатеві шлюби?

— Та ще чого! Народ марсіви гадав, що жодних дітей на Марсі не народжуватиметься років двадцять-тридцять, поки не стане зрозуміло, що колонія здатна вижити. А потім — реплікатори. Після катастрофи кількасот марсіви спромоглися вижити й утекти до тренувального центру в горах Ухуро. Там і зачинилися. І от з'ясувалося, що реплікатор лише один, і він працює так-сяк. І тут почалося...

— Що саме?

— Ну, за це ви вже не відповідаєте... Це суто наше. За те трималися, що ми — нове людство. Нікому не хотілося пропасти як народові. Вирішили жити так, ніби це й є, по суті, наш малий Марс. А для цього були потрібні діти. Тому жінкам згодом прийшлося залучитися в програму.

— Ох...

— Ага, бачу, зрозумів, до чого йдеться. Авжеж. Це ти хоча б розумієш. Отже, неважливо, хто ти і за віщо тебе взяли до проєкту. Важливо, що ти можеш народжувати. Можеш, отже, повинна. Потім з'ясувалося, що зі зачаттям у нас усе складно, і з виношуванням теж... В дечому ми виграли, а в дечому отримали проблеми. Ну, от, тепер вони там народжують, поки є сили.

— Вони? Але не ти?

— Тобто?

— Ну, ти кажеш: «вони», «там». Наче ти не зі своїми.

— Ну, так і є. Вони — там, не питай, де, не скажу. А я тут, у вигнанні, вважай, засуджена на смерть. Я і ще декілька. Ми були незгодні з тією програмою виживання, яку запровадили вожді віцїліх. Асепині батьки кохалися зі школи. До проєкту разом пішли. А тут з'ясувалося, що Маді мусить вагітніти за схемою від якихось невідомих чоловіків, а з Інго, бачите, в неї нема генетичної сумісності. Ну, вони відмовилися коритись. Я ж узагалі була проти. Вважала, що діти не на часі. Та й неплідна виявилася. Тому нам здавалося, що піти геть — не найгірше. Все ж таки не Марс. Не те, щоб вигнання означало неминучу загибель. Але я тобі скажу, не надто вже й відрізняється.

— Тобто ти...

— Тобто я просто одиначка марсіві. Відьма в поселенні хробаків під Лалангом. Я там, до речі, непогано влаштувалася — не дала себе вколошкати, змогла бути корисною, то вони потроху звикли. Лякають мною своїх малих, але й поважають певною мірою, дільничний мені дещо боргує, тому прийшов, бачиш, попередити. Чужі охоронці стрілятимуть у зомбі на ураження, а хробаки з Гори мучеників, гадаю, не хочуть позбутися своєї «дохлої курулеви».

— А дівча?

— Вона, бач, народилася поза колонією, поза програмою. Можливо, наші генетики мали рацію. Від батьків розуму вона не успадкувала, а що вже вдача... Маді ще раз завагітніла, дитина не вижила, а третя спроба коштувала їй самій життя. Вони на хуторі жили за містом, певний час Асепі з батьком залишалася, а потім... Потім приєдналася до мене. Вона навіть із людськими дітьми водиться. Ненавидить їх,

а вони її бояться — але тим не менш, бо самотність — це страшно, та й діти це такі, що навіть я їх трохи боюся. А я мало чого боюся. Щоправда, Асепі то байдуже. Вона живе одним днем. Бо ми не маємо надії. Зрештою, надії для нас не стало давно. Життя з надією закінчилося, проте смерть — ще не привід... О, а онде й бус, щось нам щастить сьогодні.

КУПИТИ